A lipótvárosi bazilika.

Mielőtt közmondásos lassusággal épülő templomunk részletes leirásába fognánk, rektifikálnunk kell a «bazilika» elnevezést, mely megfoghatatlan módon ragadt ez egyházra.

Bazilika alatt a kereszténység fennállása óta hosszukás alaprajzu három hajós templomot értenek, melynek főhajója félkörü szentélylyel záródott; mellékhajói a főhajónak csak mintegy fele magasságát érik el; ilyformán a főhajó falainak egy része szabadon emelkedik ki, és e kimagasló falak ablakain elegendő világosság éri a főhajó belsejét.

Mindezekből a lipótvárosi templomon, — mely a bazilikával ellentétben konzekvensen centralis elrendezésü, — egyedül a félkörü apszis ismerhető fel, mely egymagában természetesen még nem szentesiti a «bazilika» elnevezést.

Ami az épitkezés lassu menetét illeti, e tekintetben nem érheti vád a müvezetőséget, mely a rendelkezésre álló összegnek megfelelően teljesittet épitési munkálatokat és a baj csak az, hogy a rendelkezésre bocsátott pénz *nem elegendő* az épitkezés tempójának teljes mértékben való gyorsitására.

A templom már *negyvenkét* év óta épül; 1852-ben kezdte meg épitését *Hild* épitész, aki abban az időben *Pollák* Mihálylyal, a nemzeti muzeum fényes tehetségü épitészével együtt egyedül képviselte a hazai számbavehető épitészek karát.

A még be sem fejezett templom kupolája 1866-ik év február havában összeomlott, amint azt szakférfiaink előre látták, minthogy a belső négy pillér gyenge volt. Első sorban ezeket kellett tehát erősebb alapra fektetni és vaskosabbra épiteni.

Midőn *Ybl* Miklós, az uj magyar épitészgárda «mester»-e vette át az épités vezetését, eleinte Hild szellemében folytatta azt; mindannyian emlékezhetünk még a régi templomnak négy vaskos, befejezetlen tornyára; Ybl folytatta valamennyinek továbbfejlesztését, bár a váci-körut felé állókat csak «felsőbb rendeletre» és kelletlenül; ezekről ugyanis határozottan állitotta, hogy nem illenek kompoziciójának keretébe és hogy szerves alaprajz kifejtését a viszonyok közt lehetetlenné teszik. Az eleinte bizalmatlansággal fogadott mester döntő érveléseire végre elrendelték a hátsó tornyok lehordatását, annál is inkább, mert idővel belátták, hogy a müvezetés s az óriási munkát, türelmet és képességeket igénylő tervezés a lehető legjobb kezekben van.

Kész immár a templom külseje, egy bámulatos szorgalommal és kitartással müködő épitésznek, egy holtáig folyton tanuló aggnak gyönyörü munkája, a mely a világ bármely nagy városában méltóan betöltené helyét. Hogy Ybl nem fejezhette be az egész épitkezést, annak egyedüli oka a jelenlegi baj volt, tudniillik a *pénzhiány;* hogy ez tényleg áll, bizonyitja az a körülmény, hogy a négy évvel ezelőtt elhalálozott mester az épületnek csaknem valamennyi belső részletére vonatkozólag kész rajzokat hagyott hátra, melyek segélyével az épités mostani vezetője, *Kauser* József teljesen elődje szellemében folytathatja a belső kiképzést.

Másfél millió forintnyi készpénz segélyével az összes épitkezési munkálatok *négy év alatt* be volnának fejezhetők; ezzel szemben a jelen évre csupán 167,000 forintot irányoztak elő, mely összeget a teljesitendő munkák mintegy 26,000 frttal tul fogják lépni.

* * *

A templom az utca-nivó fölötti másfél méter magas terraszon áll, melyről 19 lépcső vezet fel a 2·40 méterrel magasabb templom-padozatra.

A terrasz nagy szabad lépcsőzete a Zrinyi-utcai főbejárat előtt lesz; azonkivül két keskenyebb feljáró lépcsőzetet két oldalt helyeznek el s a váci-körutról csekély esésü kocsi feljárókat készitettek a terraszhoz.

Alaprajz tekintetében a legegyszerübb centralis elrendezés szolgált mintául; a középső kupola, melynek átmérője 20 méter hosszu, négy hatalmas sarokpilléren nyugszik, amelyek által képezett kvadrát négy oldalához görög-kereszt alakjában donga-boltozatos négyszögü függelékek, négy sarkához pedig kvadratikus és kisméretü kupolákkal boltozott kápolnák csatlakoznak. E teljesen szabályos alapalakhoz támaszkodik a váci-körut felőli apszisépitmény egyrészről s a Zrinyi-utca felőli portál- és torony-épitmény másrészről. Ez utóbbit alkotják: egy nagy nyitott és két kisebb, zárt előcsarnok, továbbá a két hatalmas harangtorony.

Az apszisépitmény pedig áll a tulajdonképeni félkörü szentélyből, melynek sugara 10 méter hosszu, továbbá az e körül párhuzamos fallal haladó sekrestye, melybe a szentélyről három ajtó közlekedik s mely most ideiglenes templomtérül szolgal. A körives alaprajzu sekrestye két végén egy-egy aránylag sok helyet elfoglaló csigalépcső a padlástérre vezet fel. Itt van továbbá a templomnak két kisebb mellékbejárata.

A templom egész területében *alá van pincézve;* Ybl, ki hive volt annak a mozgalomnak, mely évekkel ezelőtt a halottégetés iránt megindult, az egész alagsort kolumbáriumnak szánta, ahova elhunyt előkelőségek hamvvedrei lettek volna elhelyezhetők.

A rendkivül egyszerü és átlátszó alaprajz fölé szépen kiképezett impozáns architektura emelkedik. Bárki is először látva a templomot, legnagyobb baját azonnal észreveheti, hogy tudniillik háttal áll a főközlekedést képező váci-körutnak, mig főbejárata a keskeny Zrinyi-utcára néz; tagadhatlan azonban, hogy az egész csoportozat perspektiv hatása tényleg sokkal szebb a váci-köruti oldalról tekintve, mint bármely másikról; innen nézve változatos képet nyujt az oszlopokkal élénkitett félköru apszis, a párkányát koronázó — egyenkint három méter magas — 12 apostol, a szintén félkörben haladó törpe architektura, mely háromszögletü oromzatba torkol. Az oromzat csucsán levő, 3.00 m. magas Krisztus-szobor két oldalán egy-egy feliratos táblát tartó angyal-szobormü diszeleg. Az apostol-szobroktól kündulva az egyes részek fokozatos emelkedése észlelhető, mely a 95 méter magasságba meredő kupolában nyeri betetőzését; az ily emelkedés általában nem szépen hat, mert könnyen unalmassá lesz s ezért iparkodni kell az egyes motivumoknak olyféle csoportositására, hogy azt ne lehessen valamely egyenes emelkedő-vonallal kifejezni, hanem legyenek közben változatosságot előidéző kiemelkedő részek is; e vonal merevsége a lipótvárosi templomnál is kisértett s Ybl mester rendkivül finom érzékéről tanuskodik, hogy a merev hatás eloszlatására kétoldalt alacsonyan maradó loggiaszerü kisebb tornyokat helyezett el, mintegy visszhangjául az elől álló nagy harang-tornyoknak; a kis tornyokra emlékeztető miniatür végződések szinte a megkezdett gondolatmenet folytatása és befejezése gyanánt állanak az épület középrészének négy diagonál sarkán.

A főhomlokzat szemlélésekor legelsőbb tünik fel a hatalmas diadalivszerü főbejárat, mely a 9·39 méter széles és 20 méter magas nyilt előcsarnokba vezet; e jón oszlopokkal szegélyzett nyilástól kétoldalt kétkét kolosszális vályuzott korintusi pillér (lizéna) hordja a főpárkányt s a fölötte levő háromszögletes oromzatot, melynek mélyedésében *Feszler* Leónak, nyomorban elhalt nagytehetségü szobrászunknak szobormüve látható: a boldogságos szüz, Magyarország patronája trónuson ülve s karján tartva a kisded Jézust; Lipót, István, Imre és László szentek, továbbá jelen és mult idők népei kétfelől imádják.

A nagy iv alatti védett helyen lévő s a szent háromságot ábrázoló mozaik kép, mely nem ment ment minden sablónosságtól, Than Mór festménye után készült mozaikból a velencei Salviati-féle müteremben.

Gyönyörü a főbejáró ajtó; rajzát még csodálják országszerte és mindenkor fogják is csodálni, mint olyat, melyet a tervező aggastyán jóformán utolsónak készitett halála előtt; ez ajtó a legjobb olasz minták után indulva, szines márványfajok felhasználásával készült: van itt hazai vörös, belga és olasz márvány. Carrarai márványból füzérdisz szolgál az ajtókeret diszitésére; az ajtó fölötti medaillonban Szent Lipót reliefjét helyezték el. Kissé gyengén hat az ajtón a két vályuzott fekete márványpillér.

A két harangtorony mesteri alkotás, mely határozottan fénypontja az egész müremeknek; fölfelé fokozódó finomságuk pompásan hat s változatos kiképzésük állandóan leköti a figyelmet.

A kupola terjedelmével dominál az egész templomon, melynek sulypontját képezi; a kupolatető karaktere nem olyan, mint az öblös olasz kupoláké, melyek különösen Velencében és Páduában láthatók; a végződést képező lámpás szokatlan nagy arányu és a kupola vonala ugyszólván csupán mint összekötőeszköz szerepel. Kicsinyesnek és a külső architektura által eléggé nem indokoltnak látszik a kupolatetőnek gerezdekre való osztása; a kupola rendszerink körvonalai által hat jól vagy rosszul és az arany gyöngysor épenséggel nem emeli hatását.

Az architektura fogyatkozásául emlithető fel annak a kapocsnak hiánya, mely a tornyok és a kupola összekötésére volna hivatva. A három objektum külön-lön szépen hat, de nem mint egy épület összetartozó részei; igen nagy közöttük a szakadás. Az olasz renaisance-stilus nem rendelkezik oly számos kapcsoló-motivummal, mint pl. a gótika, mindazonáltal igen sok olasz példában láthatjuk, hogy sikeresen küzdöttek meg e nehézséggel; segitettek pedig sok helyütt vagy a kupola, vagy pedig a tornyok alá rendelése által, kikerülve ily módon versengésüket; legzseniálisabban a velencei *Salute*-templom alkotója oldotta meg a helyes kapcsolás problemáját, amennyiben a nagy főkupola és a két torony közé egy kisebb méretü, összekötő-szerepet játszó, de természetesen a templom belsejében is érvényre jutó kupolát helyezett el, mely a templomnak hires szép silhouettejét adta meg.

A kimagasló kupolaépitmény és a tornyok közötti nagy távolság, áthidalásuk hiánya a teplomnak renekivül kedvezőtlen fekvése miatt még fokozottabb mértékben jut érvényre; mindazonáltal elfelejteti a bajt a tornyok és a kupolatest tömegei közötti helyes egyensúly és a tervező finom érzékére valló arányuk.

A kupolatest dominál; négyzetes alapalak négy csucsán kis sarokerkélyek; ezek fölé hatalmas fülkék emelkednek, a melyekben az evangelistáknak 4·5 méter magas ülőszobrait helyezték el. A fülkék fölötti ballusztrád folytatódik az egész kupola körül s az itteni terrasztól fogva hengeres az alaprajz; az azután következő 5·40 méter magas tamburra helyezkedik a vörös rézzel födött karcsu kupolatető, melynek csucsán levő nagy laternát szintén vörös réz födi.

A tornyok teljes magassága a terrasztól számitva 72·20 méter; legalsó részükön külső széles égük tiz méter; e szélesség fölfelé mindinkább kisebbedik, a részletek pedig finomodnak, a mi által gyönyörü arány volt elérhető s a tornyok a biztos állékonyság jóleső hatását gyakorolják a szemre. A felső visszaugrások maszkirozása céljából a sarokra barokos vázákat helyeztek el, melyek némi játszi pikantériát kölcsönöznek a tornyoknak; ugyanily értelemben hat az is, hogy a tornyok legfelsőbb emelete nyitott, szellős; e sajátságok azonban a világias benyomás okozása mellett is távol állanak attól, hogy a templom egyházi jellegét zavarnák. A tornyoknak a templom főpárkány magasságáig csak két-két oldala marad szabadon; ezeket ablaknyilások és Ambrus, Gergely, Jeromos és Ágost szentek müvészi szobraival ékesitett fülkék tagozzák. A pompás szobrok ugyancsak az emlitett Feszler Leó vésője alól kerültek ki.

A kereszthajó tengelyében az oldalnézetek középvonala táján levő kriptalejárókat kényszerüségből kellett kiképezni, mely körülmény több tekintetben káros hatással volt ugy müvészi, mint praktikus szempontokból; a lejárók ugyanis meglehetősen szervetlenül s mintegy utólagos toldalék gyanánt támaszkodnak az oldalfalakhoz, melyeknek óriási felületét a tábla alkalmazása nem képes eléggé megosztani; époly kevéssé hat jól a fölül levő félkörü nyilás, melynek szinte keressük a folytatását lefelé; gyakorlati szempontból annyiban hátrányosak a kriptalejárók, hogy miattuk a 2800 személy befogadására számitott templomcsarnokból *csupán három* — két mellék és egy fő- — kijárat közlekedik a szabadba; az aránylag csekély számot a két kripta lejáró-helyén alkalmazott kijáratok épen a kellő mértékben növelték volna, e helyett e falak belső oldalához majd oltárokat támasztanak.

A templom külsejét sokan ismerik; a mellette elhaladók láthatják csaknem egészében s alkothatnak róla itéletet, mely egészben a néző egyéni meggyőződésétől függ s e szerint nagyon is sokféle s változó; de az igazi müvészi alkotás mintegy fegyelmezi a szemlélőt, még ha nem is szakértő; a müvészi alkotásokon rendszerint nehézségbe ütközik a hiányok helyes konstatálása s ebben a szakértők is igen gyakran eltérő véleményben vannak; a müvészi szempontból itt felemlitett kifogások épen ezért talán nem találkoznak majd osztatlanul épitészeink nézetével, a mi azonban nem akadályoz meg abban, hogy a főhomlokzatnak egy feltünő hibáját meggyőződésszerüleg fel ne emlitsük; a figurális elemet értjük, mely különösen zavarólag hat azáltal, hogy az emberi alakok rendkivül sok és egymástól elütő méretben nyertek kifejezést a templom ez oldalán, holott a kompozició egységességére nézve igen fontos lett volna a figuráknak egy ugyanazon mérethez való viszonyitása.

* * *

Ellentétben a szép templom külsejének ismeretes voltával, *a belső* a nagy közönség előtt valóságos rejtély. Vajjon megfelel-e majd a hatalmas extérieurnak? Szinezett lesz-e vagy egyszerü puritán fehér?

A sok mindenféle külső elemnek megfelelőleg nem lesz-e belül zegzugos, labirintszerü?!

Mindeme kérdésekre sorjában megadhatjuk a feleleteket.

A templom belső mivoltára nézve nem nyerünk kellő felvilágositást, ha abba belépünk; a térhatást sem élvezhetjük jelenleg a tömérdek keresztül-kasul haladó gerendáktól, állványoktól, melyeket aligha távolitanak el egyhamar, még a millenniumra sem, miután szétszedésük és ujbóli összeállitásuk tetemes költséget igényel s amellett óriási fáradsággal és időveszteséggel járna.

A belső falak még azon nyers állapotban vannak, a mint a falazás alól kikerültek s ily állapotban is valósággal gyönyörködtetik az épitéssel foglalkozót; ide zarándokolhatnának azok a nyerészkedő épitő-mesterek, kik előtt a munka minősége közömbös s megtanulhatnák, hogy még be nem vakolt falazatot mily precize lehet és kell még közönséges téglából is készitení.

Néhol láthatók kisebb bevakolt és festett felületek.

Ybl Miklós annak idején pénz hiányában s azért, hogy az épitkezés lassuságáról panaszkodó hangok valahára elnémuljanak, hamarosan be akarta vakoltatni

a templom belsejét, hogy a templom még az ő életében átadható legyen rendeltetésének; de a fokozott igények reá is nyomást gyakoroltak s ezért elkészitette a belső szinezés vázlatát; Kauser József épitész most teljesen meg akar felelni a közönség legkényesebb igényeinek is; elkészittette a templom belsejének gipsz mintáját, a mely a szinezést hiven tükrözteti vissza. A minta ötödfélméter hosszu és a templom hosszmetszetét ábrázolja a főtengelyen keresztül; megmutatja az egész belső architekturát, valamint az összes freskók miniatür kartonjait.

A főbejáró közvetlenül a kórus alá vezet, mely 12 salzburgi márványból készülő oszlopon nyugszik; innen a tulajdonképeni templomtérbe jutunk, melynek pompás térhatása a minta alapján felismerhető; különösen nagyszerüen fog pedig hatni a középső kupola-boltozat, melynek legmagasabb pontja *hetvenöt* méternyi magasságban van a padozat fölött (amely magasság körülbelül egy *tizennégy* emeletes ház párkányvonalának felel meg); e kupola négy óriási festett és szép szobrász munkával diszitett boltiven nyugszik, mely ivek összemetszései fölötti háromszögletü gömbfelületeken (csegelyek) a négy evangelista festett medaillonjai láthatók; a tengely irányában tovább haladva, a nagy boltiv a szentély előtt ismétlődik és felfogja az apszis fülkeboltozatát; a szentélyt a felső nyilásán beömlő fény világitja be. Az egész csarnokban az emlitett négy hatalmas kupolasarokpilléren kivül egyéb szabadon álló oszlop vagy pillér nem hordja a mennyezetboltozatot; a négy pillért alul egy-egy fülke disziti, melyekben majd nagy szentszobrok fognak állani. A világitás kielégitő és hatásos: a két oldali nagy félkörös nyilásokon, a szentély felülvilágitóján, továbbá a megfelelő számu ablakon ömlik be, de legnagyobb fényhatással a kupola számos ablakán keresztül behatoló sugarak lesznek.

Az architektura s a fény — illetőleg árnyék — lényeges tényezője mellé sorakozik a *szinhatás*.

Ez annál fontosabb, mivel kiválóképen tekinettel kell lennie az előbbi kettőre, vagyis ugy az architekturára, mint a megvilágitásra.

A templom belsejének helyes szinezése fölöttel kényes feladat, mely a legtökéletesebb szinérzéket tételezi fel foganatositójára nézve.

Az olasz templomok — melyekről minduntalan meg kell emlékeznünk a lipótvárosi templom leirása alkalmával, miután ez utóbbi teljesen olasz példákra támaszkodik — gyakran nélkülözik a belső szinezést; többek közt a génuai *Carignano* templom is, mely templomunkhoz alaprajz és architektura dolgában igen sok tekintetben hasonló, tiszta fehér falak közé fogadja az ájtatos hivőket, s szinezés egyáltalában nincs rajta. Mindazonáltal monumentálisan hat, s az ember szinte féline a csaknem magasztos egyszerüséget hiu cicomás szinezéssel megzavarni; egyáltalában óvakodnunk kell a tulságosan gazdag szinezéstől és aranyozástól, mert különben könnyen beléesünk a jezsuita templomok pompavadászó sallangosságának hibájába; nem lehetetlen, hogy Ybl Miklóst az emlitett okokon kivül az óvatosság is vezérelte, a midőn a templom belsejének egyszerü levakolását akarta megvalósitani; mindez azonban nem akar had üzenetet jelenteni a polychromia ellen; aki elég erősnek érzi magát a szinek helyes megválasztására, a freskók keretének kijelölésére, ne riadjon vissza a nehéz feladattól, melynek sikeres megoldása annál nagyobb elismerést eredményez számára.

Konstatáljuk, hogy a gipszminta szinezése igen harmonikus és ha a szinek hatása a természetben ugyanilyen lesz, ugy a festés a templomnak csak előnyére válhatik; e szinekben nincsen tulterheltség; bizonyos szigoru logikai menet ismerhető fel a tonusok és szinek alkalmazásában; az alsó megterhelt részek sötétebb, mintegy hordképesebb szint tüntetnek fel, mig a felső, kupolatérbeli szinek világosabbak, de a hasonló épitészeti részletek hasonló vagy rokon szinezést nyertek; a legfelső rész, a tambur fölötti kupola pedig egészen világos, mintegy a mennyországot jelképezve angyalos freskóival, (a melyeket az időjárás behatásai ellen Kauser müvezető mozaikból óhajt készittetni). Az alsó pillérek mély vörösségének a felső tambur alatti pillérek világosabb, vidorabb pirossága, az alsó falfelületek sötét-szürke szinének a tamburfal felületének világossárga szine felel meg; az alsó, teljesen aranyozott pillérfejezetek a felső részben aranyozottakban ismétlődnek.

Az egész belső téren keresztül vonuló sávok, mint például a szerpentin-zöldre tervezett párkányfriz, érdekes perspektivképet adnak majd alulról, a padozatról nézve.

Megjegyzendő, hogy az összes belső falfelületeket mümárványnyal boritják. Igen sok tér jutott a freskófestésnek, mely ugyan költséges munka, de csaknem biztos sikerrel jár a belső hatás emelése szempontjából, feltéve, hogy a festőművészek feladatuk magaslatán állanak, a mihez a jelen esetben nem fér kétség, midőn *Lotz* és *Than* festőkről van szó.

Mindössze *öt oltár* készül a templomhoz; két nagyobb, a két kriptalejáró mögötti falak mentén, a kereszthajó tengelyében; két kisebb, a szentélyfelőli két sarokkápolnában s egy főoltár a szentélyben magában. Az utóbbi kivételével valamennyire vonatkozólag fenmaradtak Ybl-féle tervrajzok, melyek a legüdébb — de korántsem édeskés — kora-renaissance-motivumok mesteri egyesitését mutatják.

A főoltár tervét a jelenlegi müvezetőség készíti, még pedig *szabadon álló, baldachinos* oltár alakjában, mely ugyan nem lesz majd az apszis félköralaprajzának középpontjára állitható, miután ott már a csarnokba vezető lépcsők kezdődnek, de azért környezetével mégis összhangzásban lesz, különösen azért, mert külön félkörü, alacsonyan maradó architektura készül hozzá, mely egyszersmind eltakarja a szentélyből a sekrestyébe szolgáló három disztelen ajtót. A középoltár négyzetes alaprajzu, fölül nyolcszögbe megy át és köralaku kupolában végződik. Anyaga szines és fehér márvány, aranyozással.

A nagy kupolatető szerkezete tiszta vas: tizenkét rácsos-iv rugalmasan fekszik az erős falpilléreken; a külső kupola csucsa 15 méterrel magasabban van a belsőénél, a honnan szabad vaslépcsőzet vezet fel a lámpásba; a kupolatérbe, illetőleg a felső terraszra a két diagonalisan fekvő sarok-pillérben elhelyezett vaslépcsőzeten lehet jutni a padlástér magasságából, a hová a harangtorony lépcsője visz fel.

* * *

Ezzel befejeztük az épülő lipótvárosi templom jelen és jövendő állapotának leirását; a teljes befejezést egyelőre még kár sürgetni, mert a mostani szegényes pénzviszonyok közt még az épités sietettésére is ráérünk néhány évig; egyébiránt a türelmetlenkedőknek némi vigasztalására felemlitjük, hogy a a középkorban jóval tovább huzódtak el a templomépitkezések, sőt nagy részük csonkán, befejezetlenül várt néhány évszázadon keresztül s azután kiméletlen barokstilü toldásokkal igyekeztek sok esetben az ősök mulasztásait pótolni.

Igaztalanságot követnének el ha Hild, Ybl és Kauser mellett megfeledkeznénk *Sturm* Ferenc épitészről, aki Ybl működésének kezdete óta hüséges odaadással s müvészi szakértelemmel szenteli teljes erejét a nagy mü létrehozásának, mely jelen állapotában Ybl Miklós halhatatlanságát hirdeti.

K—r M—l.

Kivonat a hivatalos lapból.

Kitüntetés. A király Bozóky György és Derenenovich János nyugalmazott adótárnoknak sok évi hü és buzgó szolgálat elismeréseül a koronás arany érdem-keresztet adományozta.

Véglegesitések. A vallás- és kozoktatásügyi miniszter Gál Kálmán fehértemplomi állami főgimnáziumi rendes tanárt, rendes tanári minőségében, a földmivelésügyi miniszter Németh András kolozsmonostori gazd. tanintézeti gazdasági segédet állásában véglegesitette.

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Molnár Irma okleveles tanitónőt a munkácsi állami elemi iskolához rendes tanitónővé, a pénzügyminiszterium vezetésével megbizott m. kir. miniszterelnök Gronai Mihály kir. adótisztet a vukovári kir. pénzügyigazgatóság számvevőségéhez ideiglenes minőségü számtisztté, Korunka János irodatisztet irodavezetővé, a szegedi kir. itélőtábla elnöke Vild Károly végzett joghallgatót a vezetése alatt álló kir. itélőtábla kerületébe dijas joggyakornokká, a marosvásárhelyi kir. itélőtábla elnöke Müller András végzett joghallgatót a királyi itélőtábla kerületébe dijas joggyakornokká, a zombori pénzügyigazgatóság Oltványi István dijnokot segélydijas irodakezelési gyakornokká nevezte ki.

Névváltoztatások. Hugyecz Mátyás csabai illetőségü Irsán állomásozó m. kir. csendőr vezetéknevének „Kovács"-ra, Wiezner Samu sátoralja-ujhelyi illetőségü budapesti lakos ugy maga, mint kiskoru Mór fia vezetéknevének „Réti"-re, Hofbauer Bertalan gyönki illetőségü máramarossziget lakos ugy maga, mint kiskoru Ferencz fia vezetéknevének „Hollós"-ra, Günsberger Ede bolgári illetőségü ugyanottani lakos vezetéknevének „Kovács"-ra, Svecz István fekete-kelecsényi illetőségü aranyos-maróthi lakos ugy maga, mint kiskoru János, Gáspár és Katalin gyermekei vezetéknevének „Varga"-ra, Rosenfeld Mór szegedi illetőségü budapesti lakos vezetéknevének „Reményi"-re, Mariscsák István nagy-mihályi illetőségü budapesti lakos vezetéknevének „Hornyai"-ra kért átváltoztatása belügyminiszteri rendelettel megengedtetett.

Ügyvédi kamarákból. A debreceni ügyvédi kamara választmánya közhirré teszi, hogy dr. Tikos Gyula ügyvéd Debrecen székhelylyel az ügyvédek névjegyzékébe fölvétetett. — A kassai ügyvédi kamara közhirré teszi, hogy Bydeskuthy Sándor ügyvédet elhalálozása folytán a kamara ügyvédi lajstromából törölte s irodája részére gondnokul Ambrózy Nándor ügyvédet rendelte ki.

Árverések a fővárosban. Ürményi Bernát 1980 frt ing. julius 16. városmajor-ut 24. — Puskás Albert 1046 frt ing. julius 26. ujvilág-utca 14. — Buttler Aladár gróf 1979 frt ing. julius 14. Baross-utca 79. — Feuerzeig Izidor 1037 frt ing. julius 23. alkotmány-utca 22. — Moldoványi Vilmos 632 frt ing. jul. 17. Wesselényi-utca 52.

Árverések a vidéken. Gyulafehérvár, Reisz József 2157 frt ing. jul. 24. — Kecskemét, Iván Gábor 3000 frt ingatl. aug. 14. — B.-Ujlalu Medzihradszky Miksa 2145 frt ing. jul. 30. — Karász, Okolicsányi Menyhértné 6535 frt ing. jul. 24. — Ujpest, Takács Lajosné 6335 frt ingatl. aug. 3. Rohonz, Holzer Bernát 2024 frt ingatl. szept. 27. — Moór, Möller Ödön 455 frt ingatl. jul. 30. — Temesvár, Seid József 2940 frt ingatl. okt. 2. — Rákos, Feuerstein Dávid ingatl. jul. 17. Pécs, Fábos János ingatl. aug. 23. — Soroksár, Papp László 3848 frt ingatl. aug. 2. — Gyula, Gerebenics Istvánné 2280 frt ingatl. aug. 11. — Karcag, Sárkány Mór ingatl. jul 30.

Szobrot Kossuthnak!

(Adakozások Kossuth Lajos szobrára.)

A mai napon következő összegek folytak be szerkesztőségünkhöz:

Krenn Jenny urnő gyüjtése: K. J. 2 korona, Neisar Imre 2 korona, Bernatsky Janek Vilma 1 korona, Schifon János 2 korona, Gyalus István 1 korona, Kovács János 1 korona. Összesen **4** frt **50** kr.

Kónya József ur gyüjtése: Kónya József és neje 2 frt, Kupa László 48/49 honvéd 2 frt, Sárközy Lajos 50 kr, Csömör Márton 50 kr, Braun Mór 50 kr. Összesen **5** frt **50** kr.

Kriszháber Simon ur gyüjtése, Kishegyes: Gálik Ferenc 50 kr, Wieg Vilmos 50 kr, Manheim Simon 20 kr, Kis György 20 kr, Illés István 20 kr. Összesen **1** frt **60** kr.

A nagy-gércsi közjegyzőség gyüjtése Nagy-Rozvágy, Kis-Rozvágy és Nagy-Gércs községekben 50 frt 40 kr.

Kereskedő ifjak társulata Léván 25 frt.

Ugyane társulat tagjainak adakozása 26 frt 50 krajcár.

Deutsch Mihály Léva 15 frt.

Veresegyházán megtartott táncmulatság jövedelme 27 frt 94 kr.

Gunst Móric Jászladány 2 frt 30 kr.

Holéczy Sámuel F.-Lehota 2 frt 20 kr.

Strompf Pál Varanno 1 frt.

Jncze József Horpács 1 frt.

Wolf Miksa Horgos 50 kr.

Befolyt ma mindössze: 143 frt 44 kr.
Ehhez a legutóbb kimutatott: 15.045 frt 47 kr.
Összesen: **15.188 frt 91 kr.**

Szerkesztői üzenetek.

Sorsjegyekről.

Sch. I. S.-A.-Ujhely. Multkori levelére nem emlékszünk. Sziveskedjék kérdését ismételni.

B. I. Etéd. Ad 1. 6558. sor. 83. sz. magyar vörös-keresztje 6 fttal huzatott ki. Ad 2. Semmiféle fizetésben nem részesülnek.

Sch. és P. gazdasága. Küldettünk sorsolási lapot.

H. I. Györköny. Ad 1. Nem huzatott. Ad 2. A szelvényeket nem váltják be és nem is ujitják meg.

V. I. Sümeg. A magyar vörös-kereszt sorsjegyek huzása ezentul évenkint kétszer van: már aug. 1-én és szeptember 1-én.

W. F. R.-Bocsó. Az 1011. sor. 12. sz. *osztr. vöröskereszt-sorsjegy* a legkisebb nyereménynyel sorsoltatott ki.

H. M. B.-Illye. A 6980. sor. 82. sz. *Jószivsorsjegy* 2 frtot nyert.

J. S. Herkulesfürdő. Sorsolási lajstromok megküldésére nem vállalkozhatunk. Forduljon a *„Pénzügyi Hirlap"* szerkesztőségéhez, onnan 10 krért megkapja.

K. E. Megyaszó. *A török-sorsjegyek* nálunk egyáltalában nem értékesithetők.

K. J. Mohács. A 21. sor. 97. sz. *Jószív-sorsjegy* 2 frtot nyert.

A következő kérdezősködők sorsjegyei nem huzattak ki:

B. P. B. — **E. I.** Szeged. — **Sch. B.** Miskolc. — **G. L.** F.-Balog. — **E. A.** Makó. — **M. R.** Petrozsény. — **W. I.** Pa-Fiter. — **Sz. O.** Herkulesfürdő. — **K. L.** Mező-Kövesd. — **Radna.** — **O. Sz. K.** Ujvidék. — **B. I.** Jankovác. — **V. I.** Köves-Kálla. — **M. I.** Siter. — **Dr. V. B.** Abony. — **Uj előfizető.** Tolna. — **W. M.** Kodor. — **Debreceni nő.** — **Sch. I.** Kunhegyes. — **Vármező.** — **Gr. M.** Ér-Selind. — **B. E.** Szarvas. — **P. I.** Kaposvár. — **Dr. G.** Pelsőc. — **Gr. I.** Gönc-Ruszka. — **K. I.** Maros-Illye. — **B. B.** — **K. S.** Kis-Hegyes. — **G. M.** Szeged. — **Ph. M.** Pa-Ecseg. — **K. I.** Nagy-Kanizsa. — **B. A.** Bótrógy. — **K. L.** Cegléd. — **R. I.** Pa.-Hordóvölgy. — **W. A.** Székesfehérvár. — **F. A.** Nagy-Kanizsa. — **Kávéház.** Miskolc. — **Sp.** Esztergom. — **R. F.** Budapest. — **J. I.** M.-Jánosi. — **H. B.** — **Kr. F.** Szigetvár. — **B. I.** Makó. — **Sch. I.** Perlak. — **B. B.** Csögle. — **K. G. és B.** Kaposvár. — **34292. sz.** — Egy előfizető. — **U. P.** Várna. — **54024. sz.** — **S. I. 19201.** — **Egy régi előfizető.** Adony.